

Doc. PhDr. Mária Machalová, CSc.,
Prešovská univerzita, Masarykova 15, Slovenská republika
e-mail: maria.machalova @chello.sk

OPONENTSKÝ POSUDOK DIZERTAČNEJ PRÁCE

Autor dizertačnej práce: Mgr. Martin Sycha

Názov dizertačnej práce: VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH A SOCIÁLNÍ ZMĚNA
(Analýza vztahu a závislostí mezi změnami ve společnosti a vzděláváním)

Oponentka: Doc. PhDr. Mária Machalová, CSc,

Vedúci dizertačnej práce: PhDr. Martin Kopecký, Ph.D.

Bratislava-Prešov: 15.11.2012

Rozsah dizertačnej práce: 185 s.

Štruktúra dizertačnej práce:

- Úvod: Teoretická východiská disertační práce a její členění
1. Společnost a změna
  2. Teoretické aspekty vztahu vzdělávání dospělých a společenských změn
  3. Změny ve společnosti a ve vzdělávání v souvislosti s přechodem od tradičních společností k moderním
  4. Společnost v přechodu, transformace a charakteristiky současné společnosti
  5. Závěr: Transformuje vzdělávání dospělých společnost nebo společnost vzdělávání dospělých?
  6. Soupis bibliografických citací

Úvod

Začnem slovami autora dizertačnej práce, citujem v preklade *“Mojím zámerom je popísať vzťahy a závislosti medzi vzdelávaním dospelých a spoločenskými zmenami v širších súvislostiach tak, ako na ne nahliada najmä súčasná sociológia a andragogika; u niektorých tematických okruhov vychádzam ale tiež z ďalších súvisiacich sociálnych vied“* .(s.10)

Takto široko koncipovaný rámec prináša možnosť úskalí, že autor sa myšlienkami dotkne mnohého, ale ničoho zvlášť do hĺbky. Na druhej strane široký multidisciplinárny priestor uvažovania umožňuje poňať tému čo najkomplexnejšie a vysvetliť ju v súvislostiach a teoretických i praktických presahoch. A toto sa podarilo

autorovi dizertácie. Aj keď si bol vedomý toho, ako sám priznal (s.10), náročnosti reflexie multidisciplinárnych aspektov zvolenej témy. Autor čerpal zo sociologických, pedagogických, andragogických prameňov a politických dokumentov.

Prínos

Význam dizertačnej práce autora, ktorú považujeme za komparatívnu vedeckú štúdiu s potenciálom aplikácie poznania do teórie i do praxe vzdelávania dospelých, spočíva podľa nás v tom, že:

- a) Autor využil pri tvorbe textu *teoretické pramene, výsledky empirických výskumov* a oboje porovnával s východiskami obsiahnutými v *politických dokumentoch* ČR a EU. Kritickým prístupom i autonómnym vedeckým a odborným úsudkom, metódou analýzy a syntézy dospel k významným záverom, ktoré presahujú do teórie i do praxe vzdelávania dospelých v kontexte sociálnych zmien v spoločnosti.
- b) Erudovane splnil *hlavný cieľ* dizertačnej práce, ktorý formuloval nasledovne: „*Chcem vytvoriť ucelenú kompaktnú prácu, prehľadný celok zložený z aktuálnych teórií a názorov na túto problematiku a hľadajúcu odpovede na položené otázky...*“. *Problematika a otázky* sú autorom špecificky vymedzené a diskutované v súlade so zameraním jednotlivých kapitol a naprieč celým textom dizertačnej práce, pričom sa dá zreteľne rozpoznať tak teoretické, ako aj empirické a politického hľadisko.
- c) Autor identifikoval a voči vzdelávaniu dospelých vymedzil javy nazvané *sociálna zmena*; zameril sa na komparáciu významných *teórií vývoja spoločnosti*; zvýraznil a charakterizoval *kontext doby - moderná spoločnosť* versus tradičná spoločnosť. Zvýraznil pre potreby teoretického výskumu a praktickej realizácie vzdelávania dospelých „*komplex sociálnych transformácií*.“ A s nimi spojených problémov v politike vzdelávania dospelých.
- d) V hľadaní a náčrte *súvislostí vzdelávania dospelých a sociálnej zmeny* venoval zvýšenú pozornosť diskusii o javoch modernej doby, konkrétne sa sústredil na :
  - procesy globalizácie a individualizácie* (aj vo vzdelávaní dospelých),
  - rozvoj nových technológií* (aj vo vzdelávaní dospelých),
  - proces ekonomizácie spoločnosti* (aj vo vzdelávaní dospelých),
  - sociálne konflikty, ktoré sú spojené s novými sociálnymi nerovnosťami v spoločnosti* (aj vo vzdelávaní dospelých).Pričom zdôraznil dva faktory, ktoré v súčasnej spoločnosti vyspelých krajín sveta hrajú významnú rolu pri *transformácii sociálnej reality a vzdelávania dospelých*, a tými sú *nové technológie* a *ekonomizácia spoločnosti*.
- e) Za rozhodujúcu, vzhľadom k téme dizertačnej práce, považujem otázku autora, ktorú položil v Závere dizertačnej práce: „*Transformuje vzdelávanie dospelých spoločnosť alebo spoločnosť vzdelávanie dospelých?*“

V tejto otázke vidím zmysel a význam dizertačnej práce. A to tak na teoretickej úrovni, ako aj na aplikačnej i praktickej úrovni nahliadania a riešenia problému, ktorý sa týka súvislostí a vzťahu vzdelávania dospelých a sociálnych zmien v spoločnosti.

Autor podotýka, použitím otázky nasledovné: *“Malo a má vzdelanie a vzdelávanie skutočne takú moc, aká mu býva dnes tak často prisudzovaná?”* (s.9). A ďalej konštatuje *„Do akej miery môžu tieto procesy skutočne meniť sociálnu realitu a byť východiskom pri riešení aktuálnych sociálnych a kultúrnych problémov? A je skutočne možné, bez radikálnych zmien v celom systéme, toto od vzdelávacieho systému požadovať?”* (s.9).

Námety a otázky do diskusie:

1. Je autor presvedčený o tom, že *nové technológie a ekonomizácia spoločnosti* majú *„signifikantnú rolu pri transformácii sociálnej reality a vzdelávania“*? Ak áno, prosím zdôvodnite.
2. Skúmal autor *vzájomnú závislosť* a *vzťahy*, alebo skôr sledoval *súvislosti* medzi vzdelávaním dospelých a zmenou sociálnej reality, resp. sociálnou zmenou v spoločnosti?
3. Aký je, prosím, názor autora: *Transformuje vzdelávanie dospelých spoločnosť alebo spoločnosť vzdelávanie dospelých?* Ide o teoretický problém a otázku, praktický problém a otázku, politický problém a otázku?
4. Aká je realita, prípadne čo by bolo potrebné a vhodné, z pohľadu autora, navrhnúť v záujme prekonania poddimenzovaného občianskeho a záujmového vzdelávania a v medziach možností a opatrení politiky vzdelávania a sociálnej politiky?

Záver a zhodnotenie

Mgr. Martin Sycha predložil dizertačnú prácu výnimočnej kvality, v ktorej preukázal teoretickú erudíciu, prehľad a vhľad do reality vzdelávania dospelých i spoločenského kontextu vzdelávania dospelých a tiež do procesov sociálnych transformácií a sociálnych zmien. Dizertačná práca prináša originálny pohľad na prepojenie a súvislosti vzdelávania dospelých a sociálnych zmien.

V texte dizertačnej práce sa zreteľne preukázala tvorivosť, štylistická vyspelosť, jazyková kultivovanosť a argumentačná zručnosť autora.

Dizertačná práca je významným prínosom a cenným podnetom k teórii i k aplikovaniu v praxi vzdelávania dospelých. Je výsledkom zasväteného komparatívneho exkurzu autora do histórie i súčasnosti vedeckého myslenia v rámci problematiky vzdelávania dospelých a sociálnej zmeny.

Dizertačná práca Mgr. Martina Sycha vo vysokej miere splňa kritériá kladené na dizertačné práce, preto ju odporúčam prijať k obhajobe.

Doc. PhDr. Mária Machalová, CSc.